

Анкета о кредитној активности банака у БиХ

(Извјештај за четврти квартал 2020. године)

Одјељење за статистику и публикације

Служба за статистику монетарног и финансијског сектора

Централна банка Босне и Херцеговине

Садржај

Увод.....	3
1 Опште напомене	3
2 Кредити предузећима.....	4
2.1 Понуда.....	4
2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима	4
2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима.....	5
2.1.3 Учешће одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима	6
2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама.....	6
3 Кредити становништву	8
3.1 Понуда.....	8
3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву	8
3.1.2 Услови одобравања кредита становништву.....	9
3.1.3 Учешће одбијених захтјева за одобрење кредита становништву	10
3.2. Потражња становништва за кредитима	11
ДОДАТАК	13

Увод

Резултати Анкете о кредитној активности банака односе се на промјене у трећем и четвртном кварталу 2020. године и на очекивања за први квартал 2021. године. Истраживање је проведено између 10. и 15. октобра и 11. и 15. јануара 2021. године. Репрезентативни узорак банака чини 8 највећих банака у Босни и Херцеговини. У овом кругу анкетирано је укупно 8 банака, а стопа одговора била је 100%.

1 Опште напомене

Упитник за анкету садржи 16 стандардних питања о оствареним и очекиваним промјенама на страни понуде и потражње за кредитима: 4 питања се односе на будуће и 12 питања на остварене промјене. Питањима су обухваћене три категорије кредита: кредити или кредитне линије предузећима; кредити становништву за куповину кућа; и потрошачки и ненамјенски кредити. За све три категорије постављају се питања о кредитним стандардима који се примјењују на одобравање кредита, затим о промјени услова одобравања кредита, потражњи за кредитима, факторима који утичу на понуду и потражњу за кредитима као и проценат одбијених кредитних захтјева. Анкетна питања углавном се формулишу у смислу промјена у посљедња три мјесеца и очекиваних промјена у сљедећа три мјесеца. Од учесника у анкети се тражи да на квалитативан начин назначе јачину пооштравања или ублажавања (за стандарде и услове) или јачину смањења или повећања (за потражњу), на начин да за извјештавање о промјенама користе сљедећу скалу од пет тачака: (1) знатно пооштравање / смањење, (2) умјерено пооштравање / смањење, (3) у основи нема промјена, (4) умјерено ублажавање / повећање или (5) знатно ублажавање / повећање.

Појединачни одговори банака које учествују у анкети су обједињени и обрађени да би могли да дају слику за цјелокупни банкарски сектор.

Резултати анкете су приказани у виду нето процента. Нето проценат за одговоре на питања о кредитним стандардима дефинисан је као разлика између укупног учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди “знатно ублажени” и “умјерено ублажени” и укупног учешћа банака које су одговориле да су “знатно пооштрени” и “умјерено пооштрени”.

Негативна вриједност нето проценат указује на то да је већи дио банака пооштрио кредитне стандарде („нето пооштравање“), док позитивна вриједност нето процента указује на то да је већи дио банака ублажио кредитне стандарде („нето ублажавање“).

Исто тако, израз „нето потражња“ односи се на разлику између процента банака које су одговориле да је дошло до пораста потражње и процента банака које су одговориле да је дошло до пада потражње за кредитима. Нето потражња ће стога бити позитивна ако је већи дио банака извјестио о порасту потражње за кредитима, док негативна нето потражња указује на то да је већи дио банака пријавио пад потражње за кредитима.

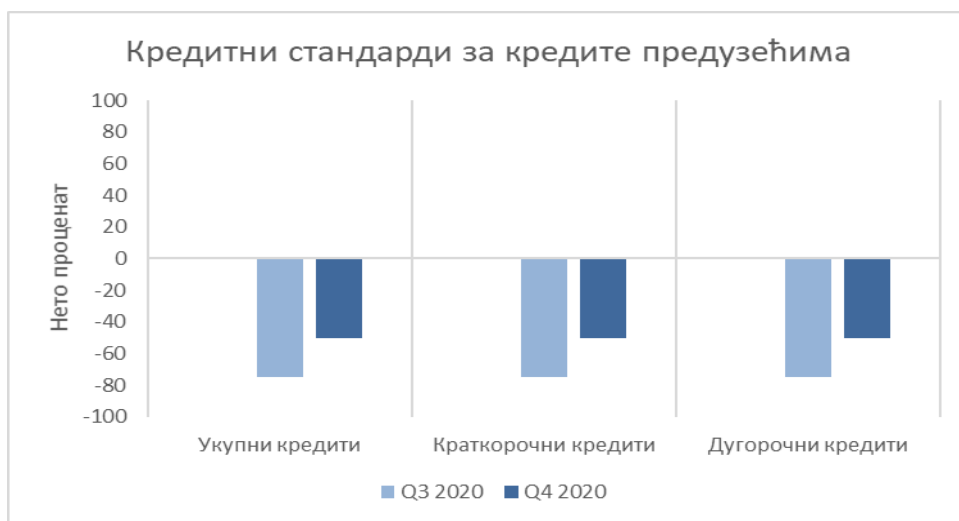
Поред показатеља „нето процента“, ЦББиХ такође објављује „дифузни индекс“ као алтернативну мјеру одговора банака на питања која се односе на промјене у кредитним стандардима и нето потражњи. Дифузни индекс конструисан је на сљедећи начин: ако испитаник одговори „знатно“ одговорима се додјељује нумеричка вриједност 1, која је двоструко већа од вриједности која се додјељује одговорима „донекле“ (оцјена 0,5). Тумачење дифузног индекса слиједи исту логику као и тумачење нето процента.

2 Кредити предузећима

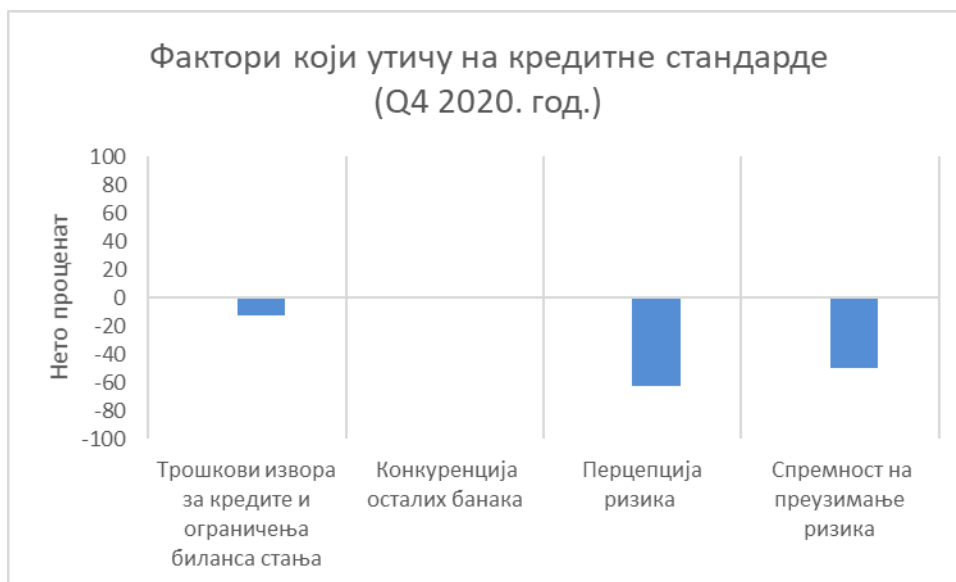
2.1 Понуда

2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима

Кредитни стандарди за кредите или кредитне линије предузећима наставили су да се пооштравају у четвртном кварталу, али са мањим интензитетом него у трећем кварталу 2020. године (нето проценат -50% након -75% у претходном кварталу). Банке су извјестиле да је дошло до нето пооштравања кредитних стандарда за краткорочне, као и за дугорочне кредите (види Додатак питање 1).



Фактори који су у највећој мјери утицали на пооштравање стандарда су перцепција ризика и спремност на преузимање ризика. Трошкови извора за кредите и ограничења биланса имали су пооштравајући учинак, али у нешто мањој мјери него перцепције ризика и спремност на преузимање ризика, док притисак конкуренције није имао утицаја на кредитне стандарде банака који се примјењују у процесу одобравања кредита или кредитних линија предузећима (види Додатак, питање 2).



На основу питања о очекивањима, одговори банака указали су да банке очекују нето пооштравање кредитних стандарда за укупне, краткорочне и дугорочне кредите у првом кварталу 2021.godine (види Додатак, питање 7).

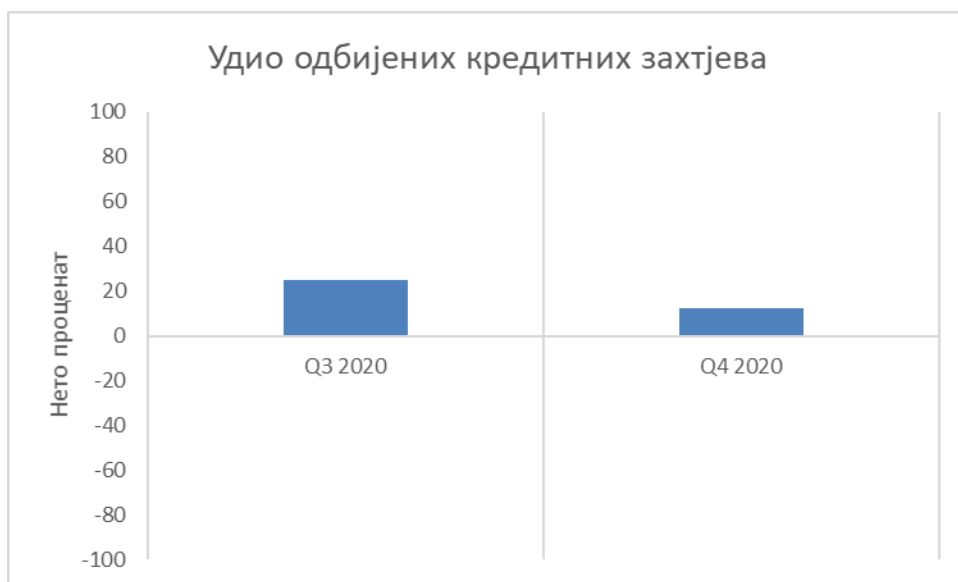
2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима

Услови одобравања кредита или кредитних линија предузећима (тј. услови који стоје у уговору о кредиту) наставили су се пооштравати у четвртном кварталу 2020. године, али то пооштравање било је мањег интензитета него у трећем кварталу. У овом кварталу, марже на кредите су се знатно више пооштриле (дошло је до повећања маржи) у односу на друге услове везане за одобравања кредита.



2.1.3 Учешће одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима

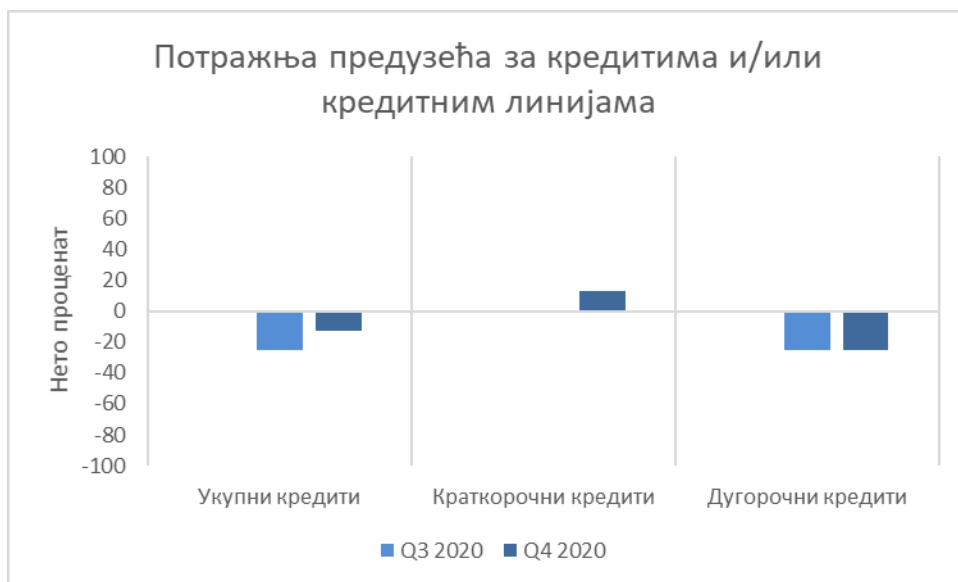
У четвртом кварталу 2020. године у односу на претходни квартал, банке су извјестиле да је дошло до благог смањења удјела одбијаних захтјева за одобрење кредита предузећима.



2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама

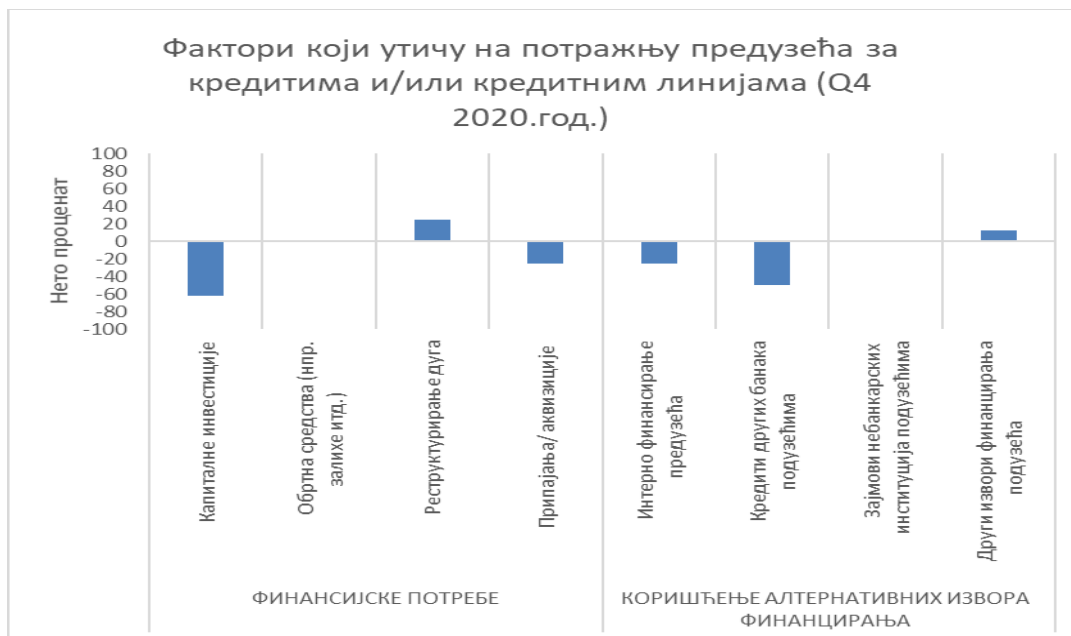
Укупна потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама смањила се у четвртом кварталу 2020. године (према извјештају банака забиљежен је пад нето процента укупне потражње за кредитима на -13%), што је у складу са пријављеним смањењем потражње из претходног квартала (нето проценат -25%). Тако смањена потражња за кредитима вјероватно је повезана с економским потешкоћама у којима су се нашла многа предузећа током 2020. године. Постоји примјетна разлика у потражњи према рочности кредита, потражња за дугорочним кредитима или кредитним линијама знатно се смањила (нето проценат -25%), док је потражња за краткорочним кредитима повећана (нето проценат 13%) (види Додатак, питање 5).

Банке су пријавиле још снажнији пад укупне тражње у трећем кварталу 2020. године (нето проценат -25%). Гледајући по рочности, потражња за краткорочним кредитима повећала се у четвртом кварталу 2020. године у односу на трећи квартал, док је у претходном кварталу потражња остала непромијењена.



Банке су извјестиле да су финансијске потребе за реструктурисањем дуга придонијеле већој потражњи и то је био главни фактор за повећану потражњу за кредитима предузећа. Супротно томе, потребе за капиталним инвестицијама и за спајања и преузимања предузећа, пригушиле су потражњу за кредитима. Поред тога, потребе за финансирање обртних средстава нису утицале на потражњу.

Што се тиче употребе алтернативних финансија, банке су извјестиле да су интерно финансирање и кредити других банака допринијели смањењу потражње. С друге стране, други извори финансирања допринијели су већој потражњи, док кредити од небанкарских организација нису утицали на потражњу предузећа.



Очекивања за први квартал 2021. године

У првом кварталу 2021. године банке очекују да ће доћи до поштравања кредитних стандарда за краткорочне као и за дугорочне кредите.

Банке очекују да ће нето потражња за укупним кредитима фирмама у основи остати непромијењена у првом кварталу 2021. године. Што се тиче рочности, банке очекују да ће се повећати потражња за краткорочним кредитима (нето проценат од 13%), док ће се потражња за дугорочним кредитима даље смањивати (нето проценат од -25%) (види Додатак, питање 8).

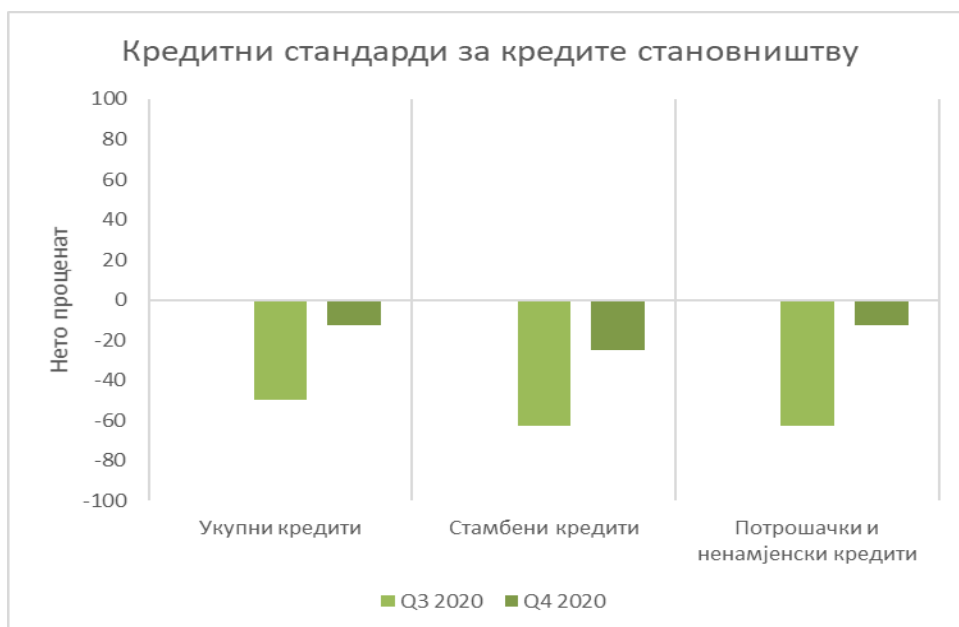
3 Кредити становништву

3.1 Понуда

3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву

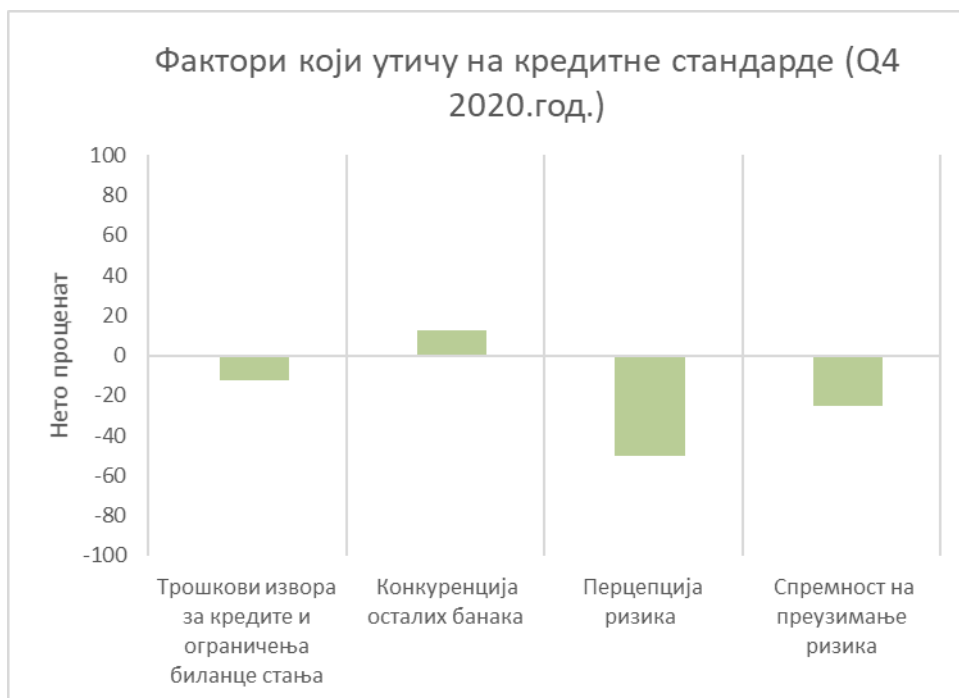
Кредитни стандарди за укупне кредите становништву поштрени су у четвртном кварталу 2020. године, што је било у складу с очекивањима банака за овај квартал (како је извјештено у претходном кварталу).

Нето поштравање било је мање него у претходним кварталима 2020. године (нето проценат за стамбене кредите био је -25% у четвртном кварталу након -63% у трећем кварталу, нето проценат за потрошачке и ненамјенске кредите -13% након -63% у претходном кварталу).



Банке су као најважнији фактор поштравања навеле перцепцију ризика повезану са општим економским изгледима. Банке су такође назначиле спремност на преузимање ризика као

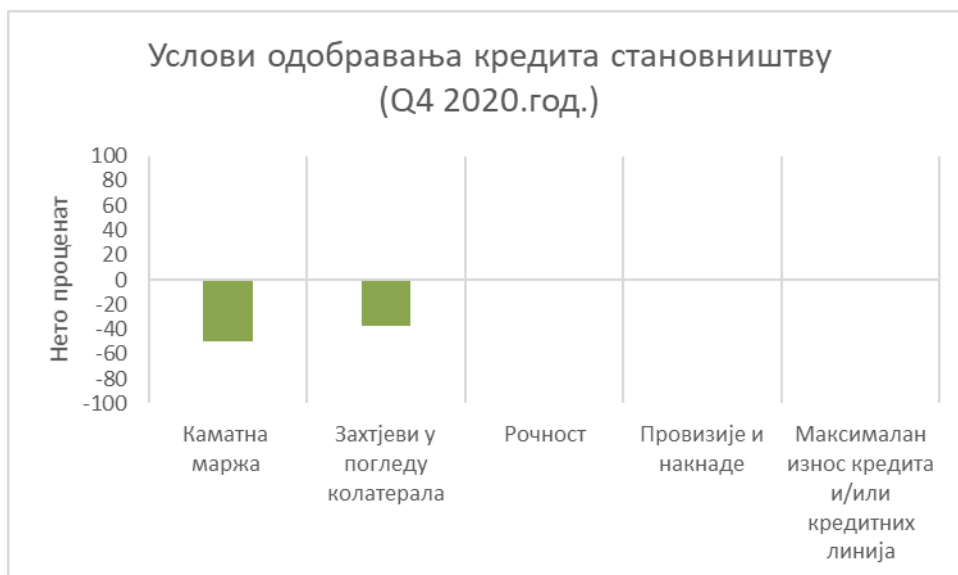
релевантан фактор који доприноси пооштравању. Поред тога, значајан допринос су имали и трошкови извора за кредите, док банке указују на притисак конкуренције као фактор који доприноси ублажавању кредитних стандарда.



На основу питања о очекивањима, одговори банака указују да ће кредитни стандарди за укупне кредите становништву остати непромијењени у првом кварталу 2021. године. Што се тиче намјене кредита, банке указују да ће се пооштрити стандарди за стамбене кредите, док се очекује ублажавање стандарда за потрошачке и ненамјенске кредите.

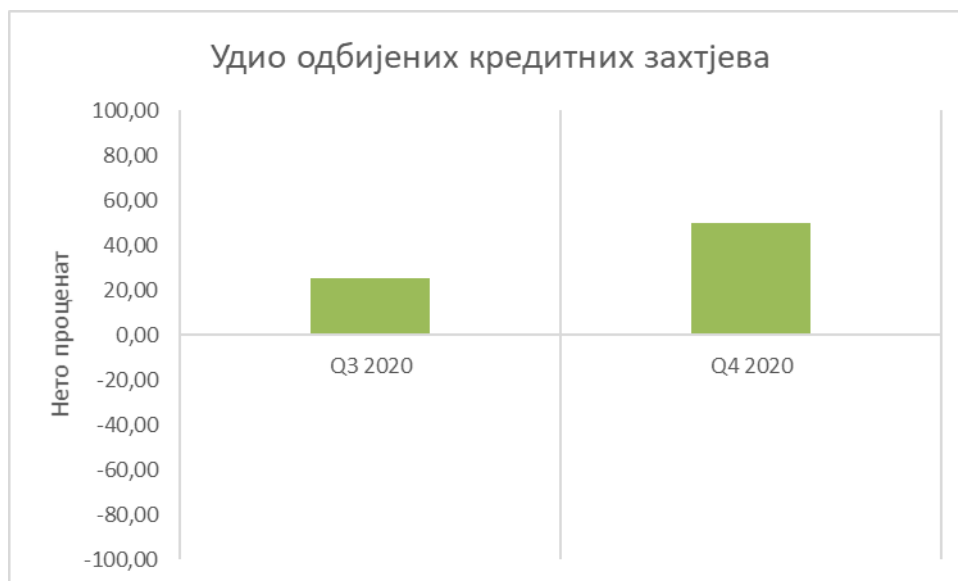
3.1.2 Услови одобравања кредита становништву

Услови банака (тј. стварни услови банака договорени у уговору о кредиту) за одобравање кредита становништву углавном су се пооштрили у четвртом кварталу 2020. године. Пооштрени су захтјеви везани за колатерал и повећана је кредитна маржа банке, док су максималан износ кредита, провизије и накнаде за кредите остали непромијењени. Марже на зајмове домаћинствима пооштрене су у већем степену од захтјева за колатералом (види Додатак, питање 11).



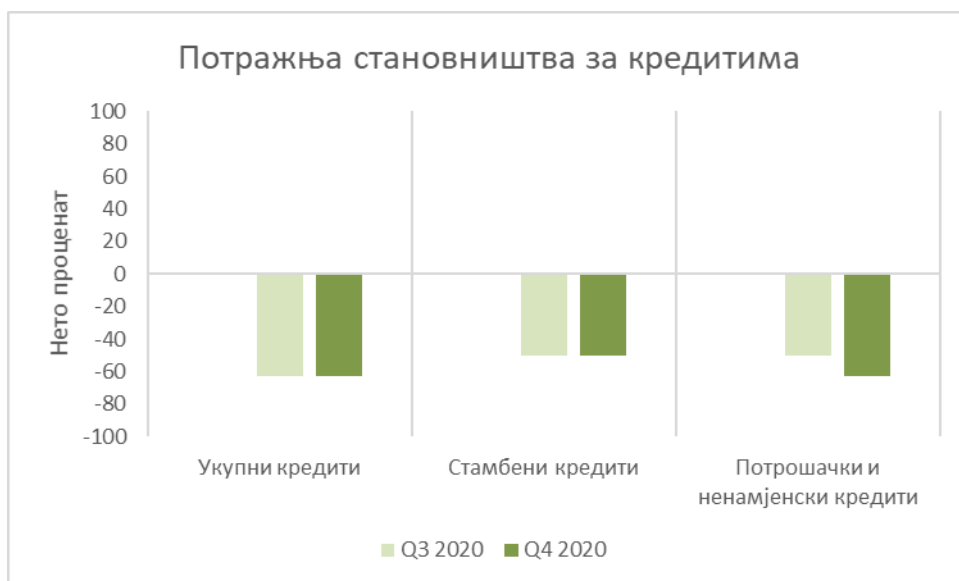
3.1.3 Учешће одбијених захтјева за одобрење кредита становништву

У четвртном кварталу 2020. године банке су указале на нето повећање учешћа одбијених захтјева за зајмове за кредите домаћинствима (види Додатак, питање 12). Нето проценат одговора био је већи него у претходном кварталу (нето проценат од 50%, након 25% у претходном кругу истраживања).

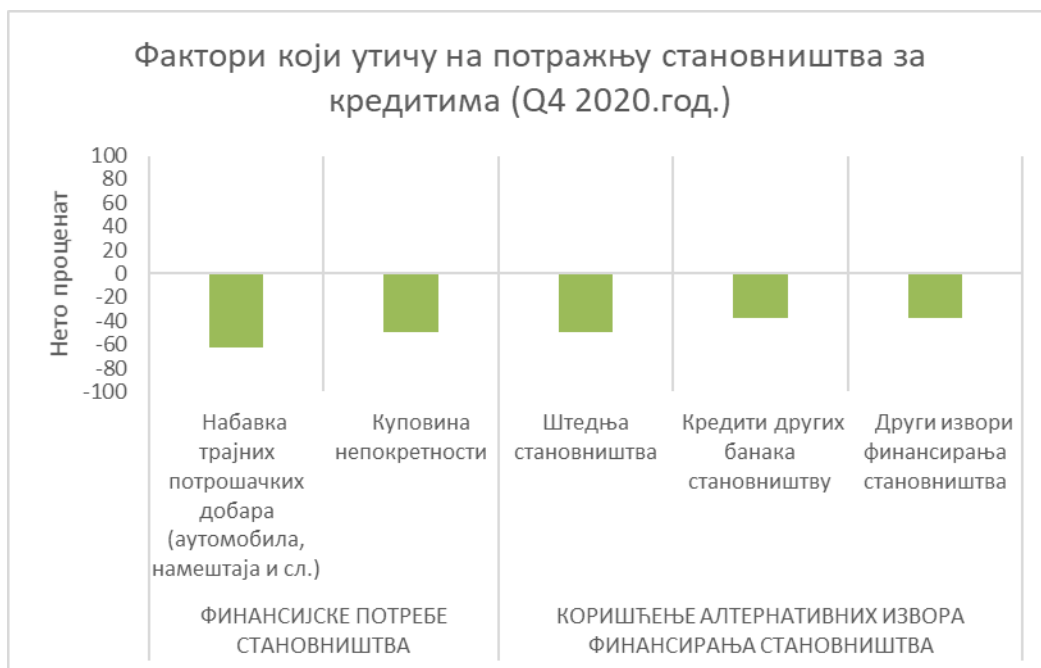


3.2. Потражња становништва за кредитима

У четвртном кварталу 2020. године банке су пријавиле нето пад потражње за кредитима становништва (види Додатак, питање 13), што је у складу са забиљеженим смањењем потражње из претходног квартала. Потражња за укупним кредитима и потражња за потрошачким и ненамјенским кредитима смањиле су се сличном стопом. У трећем и четвртном кварталу нето пад потражње за кредитима био је сличан за укупне кредите и стамбене кредите, док је пад потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима био нешто већи у четвртном кварталу. Очекивања банака из претходног круга била су да ће доћи до повећане потражње за потрошачким кредитима и пада потражње за стамбеним кредитима.



Током посљедња три мјесеца, сви фактори који утичу на потражњу становништва имали су негативан допринос потражњи за кредитима. Потребе за финансирањем (за набавку трајних потрошачких добара и куповину непокретности) знатно су смањиле потражњу, што је слично кретању у трећем кварталу. Слично томе, употреба алтернативних извора финансирања такође је допринијела смањењу потражње у четвртном кварталу 2020. године. Банке су сматрале да становништво све више користи интерно финансирање, кредите од других банака и друге изворе, па је стога потражња за кредитима опала у четвртном кварталу.



Очекивања за први квартал 2021. године

Што се тиче кредитних стандарда, банке су најавиле да ће се додатно пооштрити стандарди за кредите за куповину некретнина (хипотекарни кредити) (нето проценат -13%), док ће стандарди за потрошачке кредите бити нешто ублажени (нето проценат 13%). Међутим, стандарди за ове двије категорије се тренутно јако разликују, тако да ове очекиване промјене неће водити према знатнијем приближавању кредитних стандарда.

Банке имају релативно оптимистичан поглед у вези са потражњом за кредитима у првом кварталу 2021. године. Оне очекују нето повећање потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима становништва (нето проценат од 13%), док ће потражња за стамбеним кредитима остати у основи непромијењена (види Додатак, питање 16).

ДОДАТАК

Обједињени одговори банака за четврти квартал 2020. Године везано за питања из анкетног упитника

I. Кредити и кредитне линије предузећима

1. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	50	50	50
Без промјене	50	50	50
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-50	-50	-50
Дифузни индекс	-25	-25	-25

2. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења биланса стања	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поштравање	0	0	12,5	0
Умјерен утицај на поштравање	13	0	50	50
Без утицаја	88	100	38	50
Умјерен утицај на ублажавање	0	0	0	0
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	-13	0	-63	-50
Дифузни индекс	-6	0	-38	-25

3. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита и кредитних линија предузећима у последња три мјесеца?

(у процентима)	Каматна маржа (већа маржа = поопштравање, мања маржа =	Захтјеви у погледу колатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних
Знатно поопштравање	0	0	0	0	0
Умјерено поопштравање	50	13	13	25	13
Без промјене	25	88	88	63	88
Умјерено ублажавање	25	0	0	13	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	-25	-13	-13	-13	-13
Дифузни индекс	-13	-6	-6	-6	-6

4. Да ли се у последња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) учешће одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањило, остало непромијењено или повећало у односу на укупан број кредитних захтјева предузећа?

(у процентима)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	0
Без промјене	88
Умјерено повећање	13
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	13
Дифузни индекс	6

5. Како се промијенила тражња предузећа за кредитима и кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	25	13	38
Без промјене	63	63	50
Умјерено повећање	13	25	13
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	13	-25
Дифузни индекс	-6	6	-13

6. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу предузећа за кредитима и кредитним линијама у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ				КОРИШЋЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА			
	Капиталне инвестиције	Обртна средства (нпр. залихе итд.)	Реструктурирање дуга	Припајања/аквизиције	Интерно финансирање предузећа	Кредити других банака предузећима	Зајмови небанкарских институција предузећима	Други извори финансирања предузећа
Знатан утицај на смањење	13	0	0	13	0	0	0	0
Умјерен утицај на смањење	50	25	25	13	25	50	0	0
Без утицаја	38	50	25	75	75	50	100	88
Умјерен утицај на повећање	0	13	38	0	0	0	0	13
Знатан утицај на повећање	0	13	13	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100	100	100	100
Нето проценат	-63	0	25	-25	-25	-50	0	13
Дифузни индекс	-38	6	19	-19	-13	-25	0	6

7. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и кредитних линија предузећима промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поопштравање	0	0	0
Умјерено поопштравање	13	13	13
Без промјене	88	88	88
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	-13
Дифузни индекс	-6	-6	-6

8. Како очекујете да ће се промијенити тражња предузећа за кредитима или кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	25	25	38
Без промјене	50	38	50
Умјерено повећање	25	38	13
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	0	13	-25
Дифузни индекс	0	6	-13

II. Кредити становништву

9. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поопштравање	0	13	0
Умјерено поопштравање	38	25	38
Без промјене	38	50	38
Умјерено ублажавање	25	13	25
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-25	-13
Дифузни индекс	-6	-19	-6

10. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења билансе стања	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поопштравање	0	0	13	13
Умјерен утицај на поопштравање	13	13	50	38
Без утицаја	88	63	25	25
Умјерен утицај на ублажавање	0	25	13	25
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	-13	13	-50	-25
Дифузни индекс	-6	6	-31	-19

11. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Каматна маржа (већа маржа = поопштравање, мања маржа = ублажавање)	Захтјеви у погледу колатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних линија
Знатно поопштравање	0	13	0	0	0
Умјерено поопштравање	50	25	13	13	0
Без промјене	50	63	75	75	100
Умјерено ублажавање	0	0	13	13	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	-50	-38	0	0	0
Дифузни индекс	-25	-25	0	0	0

12. Да ли се у последња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) учешће одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањило, остало непромијењено или повећало у односу на укупан број кредитних захтјева становништва?

(у процентима)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	0
Без промјене	50
Умјерено повећање	50
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	50
Дифузни индекс	25

13. Како се промијенила тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у последња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно смањење	13	25	13
Умјерено смањење	50	38	50
Без промјене	38	25	38
Умјерено повећање	0	13	0
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-63	-50	-63
Дифузни индекс	-38	-38	-38

14. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу становништва за кредитима у последња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ СТАНОВНИШТВА		КОРИШЋЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА СТАНОВНИШТВА		
	Набавка трајних потрошачких добара (аутомобила, намештаја и сл.)	Куповина непокретности	Штедња становништва	Кредити других банака становништву	Други извори финансирања становништва
Знатан утицај на смањење	0	0	0	0	0
Умјерен утицај на смањење	63	63	50	38	38
Без утицаја	38	25	50	63	63
Умјерен утицај на повећање	0	13	0	0	0
Знатан утицај на повећање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	-63	-50	-50	-38	-38
Дифузни индекс	-31	-25	-25	-19	-19

15. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поопштравање	0	0	0
Умјерено поопштравање	38	38	38
Без промјене	25	38	13
Умјерено ублажавање	38	25	50
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	0	-13	13
Дифузни индекс	0	-6	6

16. Како очекујете да ће се промијенити тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	38	25	25
Без промјене	25	50	38
Умјерено повећање	38	25	38
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	0	0	13
Дифузни индекс	0	0	6